

Activiteitenverslag van de Stichting tot Behoud
van Cultuurhistorische Buitenplaatsen
over het jaar 2017

Inleiding

De Stichting tot Behoud van Cultuurhistorische Buitenplaatsen is eigenaar van de Buitenplaats Berbice in Voorschoten. In de afgelopen jaren zijn diverse restauratiewerkzaamheden uitgevoerd. Het hoofdhuis en de portierswoning zijn gerestaureerd en de portierswoning is vanaf medio 2016 in de verhuur. In 2017 is een luxe appartement op de eerste verdieping van het hoofdhuis gereed gekomen.

De ongeveer 50 vrijwilligers zijn op diverse terreinen actief en daar zal in dit verslag ruim aandacht aan worden besteed. Verder wordt in dit verslag de verdere voortgang van de restauratie beschreven alsmede de plannen voor de komende jaren.

De restauratie

In het activiteitenverslag over 2016 hebben we bericht, dat de infrastructuur van het hoofdhuis weliswaar was aangelegd, maar nog niet volledig gebruiksklaar was. Begin 2017 is daar verder aan gewerkt. Met name de verwarming en de elektrische installaties vertoonden kinderziektes en aanloopproblemen. Deze zaken zijn in 2017 goeddeels opgelost, al blijft de temperatuurregeling in het hele huis een punt van zorg. De aansluiting van de beveiligingsinstallatie en de brandmelders werkt ook nog niet goed.

Het appartement op de eerste verdieping van het hoofdhuis is in 2017 volledig gereed gekomen. Daar zijn veel uren van het 'klusteam' in gaan zitten omdat met name de Bruijnzeel keuken uit de vijftiger jaren moest worden overgeschilderd met de juiste verf in de authentieke kleuren. Het appartement was na de zomer gereed voor de verhuur.

Omstreeks die tijd diende zich een potentiële huurder aan, die evenwel nog geen besluit over de huur van het appartement kon nemen, maar die de stichting wel middels een aanzienlijke donatie heeft gecompenseerd.

De kamers op de eerste verdieping van het hoofdhuis, die bestemd zijn voor gebruik door de stichting zelf, zijn bouwkundig gereed, maar de afwerking is in 2017 nog niet ter hand genomen. De beschikbare financiële middelen werden primair gereserveerd voor de bouw van het schuiftenhuis annex schuur in de rozentuin en de restauratie van de oranjerie. Voor dit schuiftenhuis was al in 2016 een subsidie ontvangen van de Provincie en het Prins Bernhard Cultuurfonds. Tezamen bedragen zij minder dan de helft van de voorziene bouwkosten en dus moet de stichting een fors bedrag aan dit project besteden. Daarvoor is het ontwerp van het schuiftenhuis wat versoerd. In de zomer van 2017 is het besluit tot realisatie genomen en is aan bouwbedrijf Burgy bv de opdracht verleend voor de bouw. De bouw is ook daadwerkelijk in september van 2017 gestart. Daarbij manifesteerden zich problemen op de erfgrans met de Corneliahoeve. Het dak van het te bouwen schuiftenhuis stak over op het terrein van de burens en het overleg omtrent de aanvaardbare dak overstek en de dakgoot heeft enige tijd in beslag genomen. Daarvoor moest ook nog een aanpassing van de vergunning worden aangevraagd. Eind 2017 was de bouw van het schuiftenhuis in volle gang, maar wel een kwartaal achter op schema.

In 2016 is de subsidietoezegging van de Provincie ontvangen voor de restauratie van de oranjerie en zegden ook een aantal fondsen subsidie toe. We hebben in 2017 nog geen overeenstemming met de aannemer bereikt over de besomming van de bouwkosten. Daarbij werden we geconfronteerd met de ontstane krapte op de bouwmarkt, die zich uit in aanzienlijke prijsstijgingen. Wel kon met de aanleg van de riolering een formeel begin

worden gemaakt met de restauratie. De onderhandelingen met de aannemer zullen in 2018 worden voortgezet.

Bij de Provincie Zuid-Holland hebben we in 2017 voorstellen neergelegd voor de restauratie van de toegangshekken tot de buitenplaats. Ook voor een ontwerpstudie naar de restauratie van het park. In 2017 was het 200 jaar geleden dat de beroemde tuinarchitect J.D. Zocher sr. is overleden en in dat kader zijn vele activiteiten op de buitenplaats georganiseerd. Dat Zocher sr. in 1803 het park van de buitenplaats heeft omgevormd van een geometrisch aangelegde structuur naar een park in landschapsstijl, was in 2010 bij toeval aan het licht gekomen. In de boeken van de toenmalige eigenaar burgemeester Pompe van Meerdervoort bleken aanzienlijke betalingen voor te komen aan J.D. Zocher. Daarmee werd het opgekomen vermoeden dat Zocher sr. de hand heeft gehad in de aanleg van het park bewaarheid. In 2017 is met steun van de Provincie een onderzoek gedaan naar de Zocherparken in Zuid-Holland en daarbij fungeerde het park van Berbice als een van de pilots. In de komende jaren hoopt de stichting het park te kunnen herstellen.

Het Huisteam

Het ijverige huisteam zorgt er voor dat de begane grond van het hoofdhuis wordt schoon gehouden en kamer voor kamer een grote beurt krijgt. In 2017 is de blauwe eetkamer van top tot teen schoongemaakt. Ook wordt het zilver en koper regelmatig gepoetst. Bij al deze werkzaamheden maken de wondersponsjes hun naam meer dan waar. Er is een start gemaakt om de oude studeerkamer van Carel Begeer weer aan te vullen met zijn boeken, die door aanschaf en giften op Berbice zijn terug gekomen.

Vele uren zijn besteed aan het schoonmaken van de kroonluchters, die pegeltje voor pegeltje weer hun glans hebben terug gekregen en met de hulp van het klussteam ook weer voor een deel licht geven. Vele handen maken licht werk is zeker van toepassing om het interieur van het huis haar patin te laten behouden.

De Rijnlandroute

In het vorige activiteitenverslag konden wij melden dat er materieel overeenstemming met de Provincie was bereikt over het vestigen van het voor de boortunnel benodigde recht van opstal. De formele afronding leverde nog de nodige vertraging op en pas eind 2017 werd het recht van opstal gevestigd en ontving de stichting het daarbij overeengekomen bedrag. Dit komt in de cijfers over 2017 tot uitdrukking. De aanleg van de boortunnel zal in 2019 een aanvang nemen. In het afgelopen jaar hebben diverse voorbereidingshandelingen ook op het terrein van de buitenplaats plaatsgevonden.

Het park

Begin februari is een flink aantal zieke en dode bomen omgezaagd door een professioneel bedrijf. Met name een grote populier aan de Leidseweg trok de aandacht. Uiteraard was er vergunning verleend.

Omdat de gemeente in het voorjaar de omliggende sloten liet uitbaggeren, is bekeken of Berbice aan deze actie mee kon doen. De voorvijver is voor rekening van de stichting met de gemeentelijke actie meegenomen; voor de grote vijver bleek dat te kostbaar, vanwege de kosten van afvoer van de vervuilde bagger.

In de loop van 2017 werd een subsidie van € 5000 toegekend uit het Popp-Snijders bomenfonds om nieuwe bomen te kopen. In de geest van J.D. Zocher, is voor een grote diversiteit gekozen en is een bestelling van 30 bomen geplaatst. De eerste levering was kort voor de kerst. Voor al deze bomen moest wel ruimte worden gemaakt, deels in de dichtgegroeide bosstrook links en rechts van het graf van mejuffrouw Begeer. Wat bleek: ondanks de bomenkap van februari was toch weer een aantal bomen ziek en gevaarlijk vanwege de kans op vallende takken. Offertes en vergunningen zijn eind 2017 aangevraagd voor het kappen van deze zieke bomen en van “opschot”, bomen die vanuit zaailingen op ongewenste plaatsen stonden. Dat waren voornamelijk esdoorns.

Op alle eerste zaterdagen van de maand was er gedurende 2017 weer een grote ploeg vrijwilligers, die vol enthousiasme hielpen bij het onderhoud van het park en de voortuin. De composthoop tegenover de ingang van de buitenplaats wordt steeds kleiner, maar afgraven kost veel tijd omdat de Japanse duizendknoop er uit gezeefd moet worden. Dat bezoekers complimenten maken over de vooruitgang in het park, stimuleert door te gaan op de ingeslagen weg.

Rosarium

In 2017 hebben de enthousiaste vrijwilligers van het rozenteam weer in de rozentuin gewerkt om deze te onderhouden. Er is elke maand (in de zomer meerdere malen per maand) in de rozentuin gewerkt en de rozen zijn zowel in het voorjaar en najaar door de vrijwilligers vakkundig gesnoeid. Er zijn in totaal 164 rozen geadopteerd, waarvan de meeste tijdens de goed bezochte Rozentea (24 juni) en de OMD (8 september). In 2017 zijn helaas twee rechthoekige bedden met rozen leeggehaald vanwege het gevreesde rozenaaltje. Vanwege onduidelijkheid over de waterkwaliteit van het vijverwater op Berbice door overstort van het Voorschotense riool is gewacht met de aanschaf van een professioneel beregeningssysteem voor de rozentuin. De verschillende opties zijn in kaart gebracht, zodat volgend jaar een afgewogen besluit kan worden genomen.

Leifruit

In het herstel van het leifruit zijn er de volgende stappen genomen. In het voorjaar werd er een leifruitcursus gestart gericht op de eigen vrijwilligers. In 4 bijeenkomsten tussen maart en augustus werden alle stappen die nodig zijn om te snoeien behandeld. Daarbij werd ook de locatie van Buitengoed Dorrepaal in Leidschendam bezocht waar wat meer volwassen leifruit staat. Met 6 eigen mensen werd de cursus afgesloten. In het najaar zijn er nog enkele kleine perenbomen bij de retranchementmuur geplant en er kwamen voor de toekomst net geënte perenboompjes in 3 soorten.

Los van het leifruit werden ons een aantal kuyplanten geschonken. Met een aantal Agapanthussen, Clivia's en enkele Agaven begint de `potterie` op Berbice nu vorm te krijgen.

De Moestuin

Twee enthousiaste leden van de moestuingroep waren in het winterseizoen al begonnen met het ontginnen van een extra stuk voor de retranchementmuur. Gewoon met de hand werd een stuk van plaggen gras ontdaan en omgespit. Daarmee werd de tuin flink vergroot

en dat was merkbaar in de grootte van de tuinen en de opbrengst. Er werd al gekozen voor ouderwetse maten in Rijnlandse roeden en Rijnlandse voeten. Dit ter voorbereiding op wat ooit de tuin van Pieter de la Court van der Voort moet worden. In de loop van het jaar heeft de moestuigroep zich aangesloten bij de vereniging Velt. Een van oorsprong Vlaamse vereniging voor ecologisch tuinieren. De kennis op moestuin gebied kennis zal hierdoor toenemen.

Het klusteam

Het klusteam heeft in 2017 een groot aantal zaken aangepakt. Vermeldenswaardig zijn de volgende klussen:

Voor het appartement op de 1ste verdieping is de originele Bruynzeelkeuken opnieuw geschilderd (in glanslak) en zijn de ontbrekende 20 gruttersbakjes op maat nagemaakt. Verder zijn er lampen opgehangen, de stoppenkast netjes afgewerkt, de oude windwijzer klok van LED licht voorzien en is al het parket en de trapopgang in de olie gezet. Tenslotte is de grote vaste keukenkast volledig gerestaureerd en geschilderd.

In het hoofdhuis zijn een groot aantal kroonluchters gerepareerd, voorzien van nieuwe bedrading en “klassiek” LED licht (serre, garderobe, hal beneden en hal van het appartement).

Op verzoek van de moestuin ploeg is een houten kist gemaakt voor tuingereedschap en is er tevens een steigertje geplaatst om makkelijker water te kunnen putten. Achter in het park is er een groot houthok gebouwd t.b.v. het kloofhout voor eigen gebruik.

Uiteraard heeft het klusteam ook dit jaar meerdere keren de oranjerie opgeruimd en gepoetst voor ontvangsten en zijn wederom de diverse harken, scheppen, bijlen en kruiwagenwielen, door onze handen gegaan voor reparatie.

Vrienden van Berbice

De vriendenclub van Berbice, eind 2015 opgericht heeft als doelen: het organiseren van kleinschalige culturele activiteiten en het inzamelen van geld om zaken aan te schaffen die “passen bij Berbice en/of haar vroegere bewoners”. Vrienden van Berbice dragen aldus bij aan het terugbrengen van de oude glorie, hebben toegang tot de buitenplaats, krijgen een uitnodiging voor de exclusieve Rozentea eind juni en voorrang bij de kaartverkoop voor de evenementen.

In 2017 organiseerden de Vrienden van Berbice vijf evenementen:

- 21 mei: fietstocht met gids langs drie Zocherparken omdat het op 15 mei 200 jaar geleden was dat J.D. Zocher sr. gestorven was. De drie Zocherparken waren Duivenvoorde, De Paauw in Wassenaar en uiteraard Berbice;
- 7 juni: Lezing over Ondernemerschap en Kunst rond de persoon van Carel Begeer;
- 9 juli: twee concerten op het grote gazon achter het hoofdhuis door een blazerskwartet;
- 8 oktober: recital in de Oranjerie door Sytse Buwalda (countertenor) en David van Ooijen (luit);
- 10 december: exclusieve ontvangst van Vrienden in het hoofdhuis. De Vrienden die de sneeuw hadden getrotseerd mochten als eerste bewonderen wat met “hun” geld was aangeschaft of mogelijk gemaakt: een zilveren cassette van Carel Begeer, een Brouwer tuinvaas en het gerestaureerde schilderij van Jan Poelaert.

Voor de juli concerten werd net als in 2016 gekozen voor twee sessies kort na elkaar, omdat alles en iedereen bij slecht weer in de Oranjerie moest passen. Gelukkig waren de weergoden ons alweer goed gezind en waren we tweemaal bijna uitverkocht.

Al met al kunnen we met de bezoekers terugkijken op een zeer geslaagd jaar. Het aantal Vrienden steeg gestaag gedurende 2017.

Communicatie en evenementen

In het jaar 2017 hebben 23 ontvangsten plaatsgevonden op Berbice. Dit jaar was ten eerste een bijzonder druk jaar i.v.m. activiteiten gericht op J.D Zocher, mede als investering in herstel van het Zocher park op Berbice in de komende jaren. Deze evenementen waren gericht op de vrijwilligers, de buurtbewoners, de Vrienden van Berbice en het erfgoed netwerk w.o. beheerders van andere buitenplaatsen en landgoederen. Ten tweede was er een grote familie ontvangst voor nazaten van de familie Begeer waardoor de banden met het verleden werden versterkt. Na de restauratie van het hoofdhuis, bleef de derde factor de onverminderde belangstelling van deelnemers aan netwerken, waar we deel van uitmaken of subsidie van ontvingen. In dat kader ontvingen we de gastvrouwen van Duivenvoorde, vrijwilligers van de Voorschotense OMD organisatie en leden van Oud, Groen en Leefbaar Voorschoten, Vrienden van de PHB, leden van sociëteit De Witte en vertegenwoordigers van het Erfgoedhuis en Hollands Buiten,

Daarnaast waren er de jaarlijks terugkerende evenementen en ontvangsten. Als eerste de Open Dagen: De Dag van het Kasteel in het voorjaar en Open Monumentendag in het najaar, met 784 en 507 bezoekers. De jaarlijkse Rozentea voor rozenadoptieouders was een zomers hoogtepunt. Ten tweede waren er de activiteiten van de Vrienden: een fietstocht, een lezing, een zomerconcert en een oranjerie concert met Sytze Buwalda. Als derde zijn daar de rondleidingen Berbice/Beresteijn, georganiseerd samen met het Zuid Hollands Landschap. Met alle eenmalige en reguliere activiteiten hebben ca. 2300 mensen de buitenplaats als gasten bezocht. We oogsten veel waardering. Vrijwel zonder uitzondering spreken gasten hun waardering uit voor het werk van de Stichting en de vrijwilligers, en voor de bijzondere ontvangst die hen ten deel is gevallen.

Het hele jaar door is het park open voor leden van Zuid-Hollands Landschap, maar deze bezoekers worden niet geteld. Een belangrijk onderdeel van de gastvrijheid is ook de eigen website van Berbice waar met grote regelmaat updates en verhalen verschijnen. Het aan de website verbonden infoadres ontvangt veel vragen en verzoeken, en is een onmisbaar onderdeel van de communicatie met het grotere publiek. Ook in de reguliere media zoals de lokale kranten, zijn vanuit ons eigen PR beleid regelmatig artikelen verschenen. De bekendheid van, en de belangstelling voor Berbice is ook dit jaar weer toegenomen.

Het boek *Begeerlijk Berbice* heeft in 2017 bijzonder in de belangstelling gestaan omdat het door de Historische Vereniging Leiden werd genomineerd voor de Oud Leiden prijs als beste wetenschappelijke publicatie. Van 60 publicaties kwam ons boek in de short list van 4; een boek over een Leids onderwerp streek uiteindelijk met de eer. De tweede druk van het boek is in 2017 uitverkocht geraakt maar er is nog steeds vraag naar.

Wat communicatie en evenementen betreft was 2017 een top jaar. Voor de betrokken vrijwilligers was het hard werken, en aan het eind van 2017 is daarom in het overleg tussen

bestuur en coördinatoren besloten om in 2018 het aantal ontvangsten wat terug te brengen. Berbice moet haar eigenheid, het bijzondere en kleinschalige, blijvend kunnen uitstralen in de communicatie naar buiten en in de ontvangst van haar gasten.

Financiën

Het jaar 2017 was een goed jaar voor de stichting. Niet alleen omdat wij de vergoeding ontvingen voor het vestigen van het recht van opstal van de Provincie, maar ook omdat ons belegd vermogen behoorlijk is gegroeid.

In 2017 heeft de stichting bijna € 200.000 geïnvesteerd in de restauratie van het hoofdhuis en de bouw van het schuifhuis. De exploitatie van de stichting kon ruimschoots gefinancierd worden uit de vaste inkomsten uit vermogen, huur en overige inkomsten. Voor het eerst is dan ook een bedrag gereserveerd voor toekomstig onderhoud van de gerestaureerde activa.

Toekomst/vooruitzichten

In de balans hebben wij beter zichtbaar gemaakt, welk deel van het vermogen we als eigen vermogen aanmerken. Dat deel van het vermogen willen we intact laten om in de toekomst uit de opbrengsten een belangrijk deel van de exploitatie te kunnen bekostigen. Tezamen met de huurinkomsten moet dat de basis vormen van een duurzame zelfstandigheid van de stichting.

In 2018 zullen we naar alle waarschijnlijkheid opdracht geven voor de restauratie van de oranjerie en de toegangshekken. Ook gaan we een (bescheiden) begin maken met de restauratie van het park. Het herstel van het park zal zich over meerdere jaren uitstrekken.

Dan resteren nog de tuinmuren, maar daar komen we in deze decade niet meer aan toe.

Diverse paragrafen in dit verslag maken duidelijk dat het op vele fronten in het huis en het groen gonst van de activiteiten van de vrijwilligers en deze zullen in de komende jaren in omvang zeker niet afnemen.

Slotpassage

Bij het afsluiten van het boekjaar 2017 realiseert het bestuur zich terdege dat de inzet van de vele vrijwilligers op de buitenplaats aan de basis ligt van de geboekte voortgang. Het bestuur wil dan ook graag haar erkentelijkheid voor die inzet van de vrijwilligers uitspreken. Het bestuur ziet de toekomst van de buitenplaats dan ook met vertrouwen tegemoet.